

Magyarország Alkotmánybírósága
1015 Budapest, Donáti u. 35-45.
1535 Budapest, Pf. 773.

Tárgy: alkotmányjogi panaszra vonatkozó indítvány

Tisztelt Alkotmánybíróság!

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	10/1675-0/2576
Érkezett:	2016 OKT 04.
Példány:	1
Melléklet:	9 + 7 db
Kezelőiroda:	15' MA

Alulírott [redacted] (lakcím: [redacted] született: [redacted]
[redacted] an.: [redacted] és [redacted] (lakcím: [redacted]
[redacted] született: [redacted] január 19., an.: [redacted]) az Alaptörvény 24. cikkének (2) bekezdés c) pontjában nevesített, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdésben konkretizált alkotmánybírósági hatáskör és ugyancsak az Abtv. 26. § (1) bekezdésben foglalt indítványozói jogosultság alapján, dr. [redacted] [redacted] szám alatti székhelyű ügyvéd) jogi képviselőnk útján, az alábbiak szerint előterjesztett, **alkotmányjogi panaszra** vonatkozó

indítványt

nyújtjuk be.

Kérjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló jogügyletek feltárásáról és megakadályozásáról szóló 2014. évi VII. törvény alaptörvény-ellenességét megállapítani és a jogszabályt megsemmisíteni szíveskedjen.

Indokolás

A Pécsi Ítéltábla Pkf.IV.25.266/2016/3. számú jogerős végzésének alapjául szolgáló sérelmezett Törvény által megsértett alaptörvényi rendelkezések, jogszabályok:

- Alaptörvény II. cikk
- Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdés
- Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés
- Alaptörvény XIII. cikk
- Alaptörvény Q) cikk (2), (3) bekezdés
- Alaptörvény E) cikk (2), (3) bekezdés

A Zalaegerszegi Törvényszék fent hivatkozott számú végzésében az Indítványozók, mint felperesek által indított pert megszüntette a sérelmezett, a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló jogügyletek feltárásáról és megakadályozásáról szóló 2014. évi VII. törvény (a továbbiakban: Törvény) alapján, és az Alkotmánybíróság eljárására irányuló kérelmüket elutasította, majd a felperesi fellebbezés okán eljárt Pécsi Ítéltábla fenti számú jogerős végzésében az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.

Az eljárt bíróságok indokolása szerint a sérelmezett jogszabályi rendelkezésekkel kapcsolatban nem észleltek alaptörvény-ellenességet, így az Alkotmánybíróság eljárására irányuló felperesi kezdeményezést elutasították, a pert pedig a sérelmezett Törvény 2. § (1) bekezdése alapján megszüntették, amely kimondja, hogy „Az 1. § szerinti jogügylet semmisségéből eredő követelés, ideértve a nyújtott szolgáltatás visszatérítésére irányuló követelést is, bírósági úton nem érvényesíthető.”

1. § szerinti jogügylet: „(1) E törvény hatálya a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló semmis szerződésekre, illetve szerződési kikötésekre, az azokhoz kapcsolódó más jogügyletekre és az ezekkel kapcsolatos eljárásokra terjed ki.

(2) E törvényt a hatálybalépését megelőzően létrejött, (1) bekezdés szerinti jogügyletekre is alkalmazni kell, ha a jogügylet jogellenességét – jogviszonyuk jogszerű rendezése útján – e törvény hatálybalépését követő 30 napon belül nem szüntették meg.”

I. Tényállás

Jelen alkotmányjogi panasz tényállásának körében tisztelettel alábbiakat adjuk elő.

Indítványozók, mint felperesek az 1. szám alatt csatolt keresetlevelükben fordultak az illetékességgel és hatáskörrel rendelkező Zalaegerszegi Törvényszékhez, amelyben előadták, hogy a különböző arányban tulajdonukat képező, összesen 13 darab ingatlant kettő adásvételi szerződéssel, 2006. augusztus 14. napján és 2007. október 01. napján eladták a per I. r. alperesének, összesen 44.215.337,- forint vételárért (a továbbiakban az adásvételi szerződések együttesen: Adásvételi szerződések).

Az Adásvételi szerződések megkötésének körülményeivel kapcsolatban előadták, hogy a szerződéseket aláíró vevő I. r. alperes, [REDACTED] volt, azonban a szerződéskötések alkalmával mindenkor jelen volt bizonyos [REDACTED] is, aki tudomásuk szerint az Adásvételi szerződések megkötésével egyidejűleg további szerződéseket kötött I. r. alperessel, így ingatlan jelzálogszerződést, kölcsön- és jelzálogjogot alapító szerződést, és – az érdekeltségébe tartozó gazdasági társaságok képviselőjében eljárva - haszonbérleti szerződést. Ezen szerződések értelmében [REDACTED] jogosult javára jelzálogjog került bejegyzésre az ingatlan-nyilvántartásba az érintett ingatlanok vonatkozásában. Előadták, hogy I. r. alperesnek ténylegesen nem volt valós tulajdonszerzési szándéka a tárgybeli ingatlanok felett, azokat ténylegesen a III. r. alperes, [REDACTED] külföldi állampolgár részére kívánták megszerezni, ezzel kijátszva a

szerződéskötések idején hatályban volt, a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény 6. § (1) bekezdését és 7. § (1) bekezdését, amelyek szerint:

6. § (1) bekezdés: Belföldi jogi személy és jogi személyiség nélküli más szervezet termőföld tulajdonjogát - a Magyar Állam, az önkormányzat és a közalapítvány kivételével - nem szerezheti meg.

7. § (1) bekezdés: A külföldi magánszemély és jogi személy termőföld tulajdonjogát - a (2) bekezdésben foglaltak kivételével - nem szerezheti meg.

Felperesi álláspont szerint – és ezen következtetésre csupán az elmúlt években a médiában megjelenő hírekből jutottak felperesek – földjeik adásvétele kapcsán is felmerült az a sajnálatos jelenség, amely szerint Magyarország földjeinek egy részét jogellenes ügyletekkel külföldiek birtokolják, a külföldiek jogellenesen szereznek ingatlant akként, hogy a vonatkozó jogszabályok kijátszásra kerülnek, és az Adásvételi szerződések esetlegesen a jog megkerülését célozták alperesi oldalon, hiszen azt a közelükben élő és tevékenykedő helyi gazdáktól az elmúlt években sokszor hallották, hogy a korábban a tulajdonukban álló földeket osztrák személyek érdekeltségébe tartozó mezőgazdasági cégek művelik.

Mindezekre tekintettel felperesek kérték, hogy az eljáró bíróság ún. régi Ptk. 200. § (2) bekezdése, 234. § (1) bekezdése, és 237. § (1) bekezdése alapján, az 1/2010. (VI.28.) PK véleményre és a 3/2010. (XII.06.) PK véleményre is tekintettel az I. r. alperes és felperesek közötti Adásvételi szerződések¹ érvénytelensége okán a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet állítsa vissza, e körben I. r. alperes tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásból töröljék és felperesek tulajdonjogát jegyezzék vissza.

Az érvénytelenségre felperesek a perben több jogcímen is hivatkoztak, ott részletesen kifejtve ezzel kapcsolatos jogi érvelésüket is: jogszabályba ütközés, jogszabály megkerülése, jóerkölcsbe ütközés, színleltetés. A részletes jogi érvelést is tartalmazó 2015. október 30. napján kelt felperesi beadványt 2. szám alatt csatolom.

A folyamatban lévő elsőfokú peres eljárás során hívta fel a sérelmezett törvényre a felek figyelmét az eljáró bíróság, amely vonatkozásában felperesek bejelentették, hogy az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezik, és kifejtették részletes jogi álláspontjukat a törvény, és különösen annak egyes rendelkezéseinek alaptörvény-ellenessége kapcsán.

A Zalaegerszegi Törvényszék azonban 3. szám alatt csatolt 4.P.20.999/2015/25. sz. végzésében felperesi indítványt elutasította és a 2014. évi VII. törvény 2. § (1) bekezdésre hivatkozással a Pp. 157. § a) pontja és 130. § (1) bek. f) és g) pontja alapján a pert megszüntette, tekintettel arra, hogy felperesek követelése bírói úton nem érvényesíthető.

¹ Érintett ingatlanok:

- 2006. augusztus 14. napján kelt szerződésben: [REDACTED]
 hrsz-ú, és [REDACTED] hrsz-ú ingatlanok;
 - 2007. október 01. napján kelt szerződésben: [REDACTED]
 hrsz-ú ingatlanok.

Felperesek a végzéssel szemben fellebbezéssel éltek, és kérték a Pécsi Ítéltáblától, mint másodfokú bíróságtól az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését és ezen eljárás eredményétől függő döntéshozatalt, vagy másodlagosan az elsőfokú végzés hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság utasítását a per további tárgyalására és új határozat hozatalára, azzal, hogy az elsőfokú bíróságot utasítsa az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére.

A Pécsi Ítéltábla azonban a 4. szám alatt csatolt Pkf.IV.25.266/2016/3. számú végzésében az elsőfokú végzést helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabály

A hivatkozott, a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló jogügyletek feltárásáról és megakadályozásáról szóló 2014. évi VII. törvény egészét sérelmezik Indítványozók, különösen az alábbi részeit:

1. A törvény hatálya

1. § (1) E törvény hatálya a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló semmis szerződésekre, illetve szerződési kikötésekre, az azokhoz kapcsolódó más jogügyletekre és az ezekkel kapcsolatos eljárásokra terjed ki.

(2) E törvényt a hatálybalépését megelőzően létrejött, (1) bekezdés szerinti jogügyletekre is alkalmazni kell, ha a jogügylet jogellenességét – jogviszonyuk jogszerű rendezése útján – e törvény hatálybalépését követő 30 napon belül nem szüntették meg.

2. Követelések bíróság előtti érvényesíthetőségének kizárása

2. § (1) Az 1. § szerinti jogügylet semmisségéből eredő követelés, ideértve a nyújtott szolgáltatás visszatérítésére irányuló követelést is, bírósági úton nem érvényesíthető.

(2) Az (1) bekezdést az 1. § szerinti jogügyletbe kapcsolódó szerződést biztosító mellékkötelezettségből, valamint az ilyen jogügylet teljesülését elősegítő vagy biztosító más jogügyletből eredő követelésre is alkalmazni kell.

3. § (1) Termőföld tulajdonjogával, illetve használati jogával összefüggő szerződésben választottbíróságként csak a Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara mellett működő választottbíróság köthető ki.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezéssel ellentétes választottbírósági kikötés semmis.

(3) A (2) bekezdés nem alkalmazható az e törvény hatálybalépését megelőzően jogszerűen és jóhiszeműen kötött választottbírósági kikötésekre.

3. Az ügyész szerepe és jogköre a jogellenes jogügyletek elleni fellépés során

4. § (1) Az ügyész bejelentésre vizsgálatot indít, ha a bejelentés nyomán alappal feltételezhető, hogy valamely jogügylet a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányul.

(2) Az ügyész részére – az ügyészegről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (a továbbiakban: Ütv.) 26. § (2) bekezdése alapján folytatott vizsgálat során – megkeresésre át kell adni:

a) a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv által a támogatási adatok nyilvántartására működtetett nyilvántartási rendszerekből a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény 22. § (1) bekezdés a)–c) pontjában foglalt adatokat,

b) a szőlész-borász gazdasági aktából a 479/2008/EK tanácsi rendeletnek a szőlőkataszter, a kötelező bejelentések, a piaci felügyelethez szükséges információgyűjtés, a borászati termékek fuvarozásához szükséges

kísérőokmányok, valamint a borágazatban vezetendő nyilvántartás tekintetében történő alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 2009. május 26-ai 436/2009/EK bizottsági rendelet I. melléklet 1. pont 1.1. alpontjában foglalt adatokat,

c) az állatok Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszerében (ENAR) szereplő adatokat,

d) az Országos Erdőállomány Adattárból az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 38. § (2) bekezdés a) és b) pontjában foglalt adatokat,

e) az Országos Vadgazdálkodási Adattárból a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény 48. § (2) bekezdés b) és c) pontjában foglalt adatokat,

f) az Országos Halgazdálkodási Adattárból a halgazdálkodásra jogosult azonosítására szolgáló adatokat,

g) a személyek azonosítására a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásból a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 11. § (1) bekezdés a)–h) pontjában foglalt adatokat,

h) a cégjegyzékből a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 24. § (1) bekezdés a)–e) és g)–j), valamint 25. § a)–g), i), k), l), p) és q) pontjában foglalt adatokat,

i) az ingatlan-nyilvántartásból az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 14. §-ában, 15. § (1) bekezdésében, valamint 16. §-ában foglalt adatokat,

j) a földhasználati nyilvántartásból a földhasználati lap adatait,

k) az adóhatóságtól az adózókra vonatkozó adóazonosító nyilvántartásból, továbbá az adóhatóság által kezelt gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszerére, és a kapcsolatos vállalkozásokra vonatkozó adatbázisból, valamint a köztartozás miatt végrehajtási eljárás alatt álló személyekre vonatkozó adatbázisból az adózó azonosítására, árbevételére, jövedelmi és vagyoni helyzetére, köztartozás-fizetési kötelezettségére vonatkozó adatokat,

l) az egyéni vállalkozók nyilvántartásából az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvény 11. § (1) bekezdésében foglalt adatokat.

(3) Az ügyész a (2) bekezdésben meghatározott nyilvántartásokból átvett – személyes adatok tekintetében kizárólag a termőföld tulajdonjogának vagy használatának jogellenes átengedésével kapcsolatos, az ebből származó, valamint az ezzel kapcsolatos mezőgazdasági gazdálkodásra, mezőgazdasági tevékenységből származó jövedelemszerzésre, továbbá mezőgazdaságban történő foglalkoztatásra utaló – adatokat az 5. § szerinti feladatának ellátásához használhatja fel.

(4) Az ügyész az e törvény szerinti feladatkörében átvett, illetve az adatfeldolgozás során keletkezett adatokat

a) összevetheti az e törvény szerinti feladatkörében azonos személyről általa kezelt más adatokkal,

b) az 5. § szerinti peres eljárás befejezéséig, perindítás hiányában az adat átvételétől számított 2 évig kezelheti.

(5) Ha a (2)–(4) bekezdés másként nem rendelkezik, az ügyész az átvett és az adatlekérdezés, illetve adatfeldolgozás során keletkezett adatokat az Ütv. ügyészégi adatkezelésre irányadó szabályai szerint kezeli.

(6) Az 1. § szerinti semmis jogüggyellett összefüggő büntetőeljárásban keletkezett iratokat a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 71/B. § (1) bekezdése alapján az ott megjelölt szervek az ügyész megkeresésére szolgáltatják. Az ügyész az így beszerzett adatokat az 5. § szerinti perben bizonyítékként felhasználhatja.

5. § (1) Az ügyész az 1. § szerinti jogüggyellett semmisségének megállapítása iránt indított perben indítványozza, hogy a bíróság a jogüggyellett érintett termőföld tulajdonjogát az állam javára ítélje meg, ha megállapítható, hogy a jogüggyellett a termőföld tulajdonjogának megszerzését korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányult, a termőföldet annak tulajdonosa a rendelkezési jogának fenntartása nélkül a tulajdonjogot szerezni kívánó fél birtokába bocsátotta, és az ezért kapott ellenszolgáltatás fejében tulajdonosi jogainak gyakorlásáról a tulajdonjogot szerezni kívánó fél javára véglegesen lemondott.

(2) Az 1. § szerinti jogüggyellett semmisségének jogkövetkezményeként az ügyész indítványozhatja a jogüggyellett alapján történt ingatlan-nyilvántartási, illetve földhasználati nyilvántartási – erdő esetében az erdőgazdálkodói

nyilvántartási – bejegyzés vagy feljegyzés törlését vagy megváltoztatását, illetve a jogellenes jogügyletet megelőző ingatlan-nyilvántartási és földhasználati nyilvántartási – erdő esetében az erdőgazdálkodói nyilvántartási – állapot helyreállítását.

(3) Az 1. § szerinti jogügylet semmisségének megállapítása esetén a bíróság a felek szerződését ügyészi indítványra a határozathozatalig terjedő időre haszonbérleti szerződésként tartja hatályban, ha a tulajdonjogot szerezni kívánó fél, ideértve annak jogutódját is, a termőföldet már legalább tíz éven keresztül birtokolja. E rendelkezés az (1) bekezdésben foglalt szabály alkalmazását nem érinti.

4. A bíróság eljárására vonatkozó szabályok

6. § (1) Az 5. § szerinti perekre a pertárgy értékétől függetlenül a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) XXVI. fejezetének rendelkezéseit kell alkalmazni a (2)–(5) bekezdésben foglalt eltérésekkel.

(2) A kereset benyújtásakor a bíróság előzetesen végrehajtható végzéssel megkeresi az ingatlanügyi hatóságot per megindítása tényének az ingatlan-nyilvántartásban való feljegyzése iránt.

(3) A perben viszontkeresetnek és szünetelésnek nincs helye.

(4) A bíróság az első tárgyalást – annak felperesi vagy alperesi elmulasztásától függetlenül – megtartja.

(5) A bíróság a Pp. 213. § (2) vagy (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén rész- vagy közbenső ítéletet hozhat, ha ezt bármelyik fél indítványozza és e körben a feleknek további, a bíróság által elrendelt bizonyítási indítványa nincs.

(6) Az ítélet ellen perújításnak nincs helye.

7. § Az ingatlanügyi hatóság, illetve az erdészeti hatóság 8 napon belül intézkedik a bíróság ítéletének megfelelő állapotnak az ingatlan-nyilvántartásban, a földhasználati nyilvántartásban, illetve az erdőgazdálkodói nyilvántartásban való átvezetéséről.

A törvény 2014. március 11-én lépett hatályba és jelenleg is hatályos.

II. A befogadhatóság kérdése

Indítványozók jelen alkotmányjogi panasz befogadására és elbírálására tisztelettel indítványt tesznek, ugyanis a jelen ügyben felmerülő kérdés alkotmányos jelentőségű, és Indítványozókat egyértelműen jogsérelem érte azáltal, hogy az álláspontjuk szerint alaptörvény-ellenes Törvény alapján az általuk indított per jogerősen megszüntetésre került, tekintve, hogy a Törvény kizárja a bírói utat követelésük vonatkozásában. Alaptörvény-ellenes továbbá a törvény többi, jelen indítványban hivatkozott része is, a lentebb részletesen kifejtett jogi indokaink alapján, azok ugyanis sértik a bírósághoz fordulás jogát és az önrendelkezési jogot, a jogállamiságot és jobbiztonságot, a tulajdonhoz való jogot, a jogorvoslathoz való jogot, a törvény egyes rendelkezései pedig nemzetközi szerződésbe és uniós jogba is ütköznek.

Tisztelettel előadom e körben azt is, hogy a jelen beadványban érintett polgári peres ügyben hozott bírósági döntés tartalmát és formáját tekintve egy, a pert megszüntető és felperesi kezdeményezést elutasító végzés, amelynek vonatkozásában a Pp.-ben biztosított jogorvoslati lehetőség kimerítésre került.

A fentiek alapján tehát a Pécsi Ítéltábla jogerős permegszüntető végzésében alkalmazott Törvény Alaptörvénynek való megfelelése és az Alaptörvényben biztosított jogok

érvényesülésének vizsgálata álláspontunk szerint az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó igen fontos kérdés, így jelen panasz befogadását kérjük tisztelettel.

III. Az Alaptörvény megsértett rendelkezései

A sérelmezett Törvény és annak egyes rendelkezései az Alaptörvénnyel az alábbiak szerint ellentétesek.

Indítványozzuk a Törvény egészének Alkotmánybíróság általi vizsgálatát, tekintettel arra, hogy az egy újonnan bevezetett jogi megoldást szabályoz, amely jogi megoldás álláspontunk szerint önmagában alaptörvény-ellenes. Kifejezetten sérelmezzük a Törvény 1. § (2) bekezdését, 2. §-át, 4. § (1) és (6) bekezdését, 5. §-át és 6. § (6) bekezdését, amelyek az alább kifejtettek szerint az Alaptörvény egyes rendelkezéseibe ütköznek.

1./ A bírósághoz fordulás jogának és az önrendelkezési jog sérelme (Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés és II. cikk)

XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.

A Törvény által szabályozott jogi megoldás a magyar jogrendben egyedülálló, az Alaptörvénnyel több ponton ellentétes szabályozást vezetett be. A Törvény 2. § szerint:

*(1) Az 1. § szerinti jogügylet semmisségéből eredő követelés, ideértve a nyújtott szolgáltatás visszatérítésére irányuló követelést is, **bírósági úton nem érvényesíthető.***

(2) Az (1) bekezdést az 1. § szerinti jogügyletkez kapcsolódó szerződést biztosító mellékkötelezettségből, valamint az ilyen jogügylet teljesülését elősegítő vagy biztosító más jogügyletből eredő követelésre is alkalmazni kell.

4. § (1) Az ügyész bejelentésre vizsgálatot indít, ha a bejelentés nyomán alappal feltételezhető, hogy valamely jogügylet a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányul.

Azáltal, hogy a Törvény a bírósági jogérvényesítés lehetőségét teljes egészében elvonja a felektől (még hozzá visszaható hatállyal – 1. § (2) bek.) -, súlyosan alaptörvény-ellenes.

Az igazságszolgáltatással összefüggő jogokat nevesítik az alapjogi vonatkozású nemzetközi szerződések és az uniós alapjogi katalógus (Alapjogi Charta), amelyek Magyarország Alaptörvényének is alapját képezik. Ezen, igazságszolgáltatással összefüggő jogokat biztosító cikkek a bírósági eljárás olyan alkotmányos garanciáit biztosítják, mint a tisztességes eljáráshoz

való jog, a fair eljárás elve, a bírósághoz fordulás joga, a jogorvoslathoz való jog, nullum crimen sine lege és nulla poena sine lege elve, stb.

Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben leszögezte, hogy az állam kötelezettsége, hogy a polgári jogok és kötelezettségek elbírálásának bírói útját biztosítsa. [59/1993. (XI. 29.) AB határozat] Ezen jog korlátozását az Alkotmánybíróság elfogadhatónak tartja, például nem tartotta alkotmányellenesnek a perindítási jognak időbeni korlátozását, amely valóban jogilag indokolt és alátámasztható korlát. Odáig azonban az Alkotmánybíróság sem jutott el, hogy alkotmányosnak tekintse a bírósághoz fordulás jogának teljes kizárását. A jog korlátozásának lehetőségét a szükségességi-arányossági teszt alapján tartja eldönthetőnek, azonban álláspontunk szerint tárgybéli esetben nincsen semmilyen olyan egyéb alapjog, kényszerítő állami érdek, amely a bírósághoz fordulás jogának teljes kizárását megalapozná. A 9/1992. (I. 30.) AB határozatban éppen az ügyészi keresetindítási joggal foglalkozott a testület, és – bár nyilvánvalóan más jogintézményről, nevezetesen a törvényességi óvás alkotmányellenességéről volt szó – kimondta, hogy a tisztességes eljáráshoz fűződő jog a jogvitában érdekelt fél alkotmányos joga arra, hogy ügyét bíróság elé vigye – hasonlóan a többi szabadságjoghoz –, magában foglalja annak szabadságát is, hogy e joggal ne éljen. A bírósághoz fordulás jogával kapcsolatban megjegyzi: „... a feleknek meghatározott, feltételekhez kötött alanyi joggal kellene rendelkezniük arra, hogy az általuk állított jogsérelmet a Legfelsőbb Bíróság érdemben és rájuk kiható hatállyal elbírálja. (...) A törvényességi óvás intézménye ellentétes a jogállamiság elvének (Alkotmány 2. § (1) bekezdés) tartalmát alkotó jogbiztonság követelményével, a jogerő intézményével, s polgári ügyekben a felek rendelkezési jogával is. (...) Polgári ügyekben az óvás sérti a felek rendelkezési jogát is (...) Az önrendelkezés joga az állandó alkotmánybírósági gyakorlat szerint az emberi méltósághoz való jog tartalmi eleme, a törvényességi óvás tehát az Alkotmány 54. § (1) bekezdésébe ütközik. A felek rendelkezési jogának elvonása sérti az Alkotmány 57. § (1) bekezdését is. A jogvitában érdekelt fél alkotmányos joga arra, hogy ügyét bíróság elé vigye – hasonlóan a többi szabadságjoghoz –, magában foglalja ugyanis annak szabadságát, hogy e joggal ne éljen.”

Álláspontunk szerint tárgybéli esetben sincsen olyan kényszerítő állami érdek, amely a megoldás alkotmányossága melletti érvként mérlegelhető lenne. Nem tartjuk elfogadhatónak a Törvényhez fűzött indokolás érvelését e körben:

„A Kormány és az általa 2012 márciusában létrehozott tárcaközi bizottság eddig is szép eredményeket ért el a szélszervezetek feltárása és felszámolása, illetve az ezt segítő jogi, adminisztratív és gazdasági környezet kialakulása terén, aminek már valóban érezhető hatásai mutatkoznak a nyugati határszélen. A termőföldek tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszását célzó jogügyletek feltárása, és a jogügyletekhez kapcsolódó joghatás kiváltásának megelőzése, valamint a jogsértő állapot megszüntetése ugyanakkor olyan, a közbizalom védelmét szolgáló feladat, amelynek hatékony végrehajtása érdekében indokolt a megfelelő törvényi jogkövetkezmények statuuálása, az eljáró szerv kijelölése és az eljárás technikai, valamint garanciális szabályainak rögzítése. Ez részben megvalósult a 2013. július 1-jén hatályba lépő új Büntető Törvénykönyv elfogadásával, a magánjogi és a feltárást, valamint a semmisség megállapítását könnyítő eljárásjogi rendelkezések azonban eddig hiányoztak.

A semmisség jogkövetkezménye mellett szükséges a jogügylet alapján nyújtott szolgáltatások naturalis obligatioként történő kezelése, azaz az állami úton, magyar bíróság közreműködésével történő kikényszeríthetőség kizárása a Polgári Törvénykönyv vonatkozó rendelkezéseivel összhangban, valamint a jó erkölcsbe ütköző

alaptalan gazdagodás elkerülése érdekében az érintett termőföldek állami tulajdonba vétele, amely a közérdek maradéktalan érvényesülését is szolgálja.

Az ügyész közérdekvédelmi feladata alapján a Tft. 9. § (2) bekezdése szerint már jelenleg is eljár a termőföld tulajdonjogára vonatkozó szerződés vagy szerződési kikötés semmisségének megállapítása iránt. Indokolt ezen jogosítványainak kiszélesítése, és megfelelő garanciális rendelkezések megállapítása mellett az eljárását érintő szabályok lefektetése. Mivel a felek nyilvánvaló okokból nem motiváltak a feltárásban, az ügyészség részére olyan, lehetőség szerint minél erőteljesebb eszközöket kell biztosítani, amelyek birtokában az ellentétes érdekek ellenére is képes megfelelni közérdekvédelmi feladatának.”

A jogalkotó fenti indokolása több ponton is a Törvény alaptörvény-ellenességét eredményezi. Álláspontunk szerint semmi nem indokolja a tárgybeli jogügyletek „feltárásában” az ügyész kizárólagos magánjogi szerepvállalását. Az indokolás szerint erre azért is szükség van, mert a felek nem motiváltak az ilyen jogügyletek feltárásában. (Az Indítványozók, mint felperesek által indított eljárás is arra példa, hogy az állampolgárok készek a tárgybeli jogügyletek feltárására.) Észszerűtlen elvárás az a jogalkotótól, hogy ezen törvényi szabályozás bevezetése után a jogügylet feltárásában esetleg érdekelt fél majd az ügyészhez fordul bejelentéssel, ezzel azt kockáztatva (ismervén az ügyészség elsődleges feladatkörét), hogy ő is egy büntetőeljárás terheltjévé válik. A Törvény által bevezetett jogi megoldás éppen a kialakult helyzet konzerválódásához vezet, hiszen senkinek nem fog érdekében állni az ügyészséghez fordulás.

Az sem lehet indok, hogy a közbizalom védelme miatt szükséges az ügyész bevonása egy magánjogi peres eljárásba, hiszen egyrészt nem tömegesen előforduló esetekről van szó (mint pl. az ún. devizaperekben, ahol 1,8 millió polgári peres eljárás megindításával kellett volna számolni), másrészt, ha az állam a közbizalom fenyegetettségét látja, büntetőjogi tényállások alkotásával meg tudja azt védeni, fel tud lépni. Teljesen szükségtelen az ügyészség bevonása egy tisztán magánjogi jellegű ügyletbe. Ennek megalapozottsága esetleg indokolható az új Btk. hatálybalépését követően, amely, mint ismeretes, bűncselekménnyé nyilvánította a tárgybeli cselekvősegeket, azonban 2013. július 1. előtt ezen jogügyleteknek tisztán magánjogi vonatkozása volt, amely jogügyletekkel kapcsolatos magánjogi jogvitákban az ügyésznek semmilyen keresnivalója nincsen. Indokolható ez azzal is, hogy az ügyész általában nem rendelkezik megfelelő polgári jogi tudással, jártassággal, hiszen feladatai általában büntetőjogi jellegűek, szűk körben egyéb jogterületekkel is foglalkozik, ám magánjogi szerepvállalása meglehetősen ritka. A jogirodalomban is folyamatos vita tárgyát képezi, hogy mennyire helyénvaló az ügyész magánjogi szerepvállalása, illetve a joggyakorlatban sincs ennek nagy hagyománya. Semmi sem indokolja, hogy az ügyész vegye át jelen, tisztán magánjogi tárgyú ügyekben kizárólagosan a perindítási jogot.

Amint fentebb az Alkotmánybíróság korábbi döntésének idézésével utaltunk rá, az **önrendelkezés joga** az emberi méltóság részét képező alapjog, amelyet teljes egészében elvon a sérelmezett Törvény a tárgybeli földügyletekben.

A fél rendelkezési jogának védelme több alkotmánybíróági döntésben is visszaköszön, így például az ügyész perbeli jogait vizsgáló 1994-ben hozott határozatban. Ebben a testület azt mondta ki, hogy a jogállami alkotmány - egyebek között - eljárási garanciákat nyújt az alanyi jogok érvényesítésére, a jogérvényesítés azonban nem állhat ellentétben a felek önrendelkezési jogával. A határozat rámutat arra, hogy **a fél alkotmányos joga annak eldöntése, hogy jogvitáját bíróság elé vigye, avagy e jogával ne éljen.** Az olyan törvényi rendelkezés, amely a fél

akaratától függetlenül általában teszi lehetővé a bíróság igénybevételét, nem tekinthető az önrendelkezés alkotmányos joga szükséges, elkerülhetetlen és arányos korlátozásának. [1/1994. (I. 7.) AB határozat]

Az állam valószínűleg azon meggyőződéséből indult ki, hogy ezen jogügyletekben mindkét fél csalárd módon jár el, így senkinek nem érdeke a jogügyletek miatt bírósághoz fordulni, a jogügyleteket feltárni. Alapvetően téves a jogalkotó ezen kiindulási pontja, és ezáltal a bírósághoz fordulás jogát és az önrendelkezési jogot vonja el olyan felektől is, akik a tárgybeli jogügyletekben jóhiszeműen jártak el, és valamilyen joguk, jogi érdekük érvényesítése miatt fordulnának egyébként törvény adta lehetőségüknél fogva bírósághoz. A Törvény szabályozása alapján ezen felek is csupán annyit tehetnek, hogy az ügyészhez fordulnak bejelentéssel, aki

- vagy meg sem indítja az eljárást, ha arra jut, hogy annak nincs helye (ezáltal már önmagában a bíróság szerepét veszi át, és olyan kérdésben hoz döntést, amely egyébként a bíróság hatáskörébe tartozik),

- vagy amennyiben esetlegesen meg is indítja a peres eljárást, a Törvény értelmében kérheti az állam javára marasztalást, amellyel nyilvánvalóan károsítja a jogkereső állampolgárt,

- továbbá az eljárás megindításával kapcsolatos további aggály az is, hogy a Törvény egyáltalán nem rendelkezik az ügyész bejelentést elutasító döntése elleni jogorvoslati lehetőségről, amely már önmagában is sérti a jogorvoslathoz való jogot.

Az önrendelkezés joga sérül továbbá annak mentén is, hogy tekintve, hogy az ügyész lesz a peres eljárás felperese, maga a bejelentő (aki lehet akár a jogkereső, jogügyletben érintett jóhiszemű fél is) félként az eljárásban nem vesz részt, nyilvánvalóan elesik valamennyi, polgári eljárásjog adta lehetőségtől, így például a perben – esetlegesen mindkét fél számára előnyös - egyezséget nem köthet, nem dönthet keresettől való elállásáról, jogorvoslati lehetőségek igénybevételéről, bizonyítási eszközökről, stb. A Törvény szabályozása tehát teljességgel elvonja a felek önrendelkezési jogából fakadó perbeli rendelkezési jogát.

Mindezek által súlyosan sérül a bírósághoz fordulás joga, az önrendelkezési jog és a jogorvoslathoz való jog, amely nem minősülhet sem szükséges, sem arányos korlátozásnak, kérjük azonban e körben az Alkotmánybíróság vizsgálatát.

2./ A jogállamiság, jogbiztonság sérelme (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés)

B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.

Indítványozók tisztában vannak azzal, hogy az Alkotmánybíróság általánosságban nem fogadja el a jogállamiságra, jogbiztonságra való hivatkozást, hanem valamely konkrét alapjog sérelmének állítása esetén vizsgálja a hozzá érkező beadványokat. Szűk körben azonban alaptörvényellenességet állapít meg, ha a jogállamiság részét képező jogbiztonság a visszaható hatály tilalmának sérelme, vagy a felkészülési idő hiánya miatt sérül.

Álláspontunk szerint tárgybeli esetben mind a visszaható hatály tilalma, mind a felkészülési idő követelménye sérül, és emellett további körülmények is indokolják a jogbiztonság sérelmét.

A jogállamiság fogalmának értelmezése következtében az Alkotmánybíróság alkotmányossági mérceként kezdte kezelni azt, és abból több olyan fogalmat vezetett le, mint a jogbiztonság, amely szintén összetett értelmezést nyert. [9/1992. (I. 30.) AB határozat, 10/1992. (II. 25.) AB határozat, 11/1992. (III. 5.) AB határozat] A jogállamiság ezután normatív tartalmat kapott, és erre figyelemmel egy adott norma alkotmányos jellege önmagában is megítélhetővé vált. A jogállamiság ezen értelmezése kétirányú: jelenti egyrészt az államszervezet demokratikus és zavartalan működését, másrészt a szabadságjogok érvényesülését. [36/1992. (VI. 10.) AB határozat] Ezek együttesen egyben az Alaptörvény valamennyi rendelkezésének érvényesülését biztosítják, amelyre tekintettel az Alkotmánybíróság a 9/1992. (I. 30.) AB határozatában akként vélekedett, hogy a korábbi Alkotmány a jogállamiságot a Magyar Köztársaság (Magyarország) alapértékévé nyilvánította. A jogállamiság elve azonban, ezekhez a konkrét alkotmányos szabályokhoz képest nem kiegészítő, másodlagos szabály, s nem pusztán deklaráció, hanem önálló alkotmányjogi norma, aminek sérelme önmagában is megalapozza valamely jogszabály alkotmányellenességét.

A **jogbiztonság** - az Alkotmánybíróság értelmezésében - az államtól és elsősorban a jogalkotótól azt várja el, hogy a jog egésze, egyes részterületei, és egyes szabályai is világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára a büntetőjogban is előre láthatóak legyenek. A kiszámíthatóság és előreláthatóság elvéből a büntetőjogban közvetlenül is levezethető a visszamenőleges hatály tilalma, de különösen az *ex post facto* jogi rendezés, valamint az analógia alkalmazásának tilalma. [11/1992. (III. 5.) AB határozat]

2.1. A visszaható hatály tilalma

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (Jat.) 2. § szerint:

2. § (2) Jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terhesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.

A visszaható hatályú jogalkotás tilalmának állítása kapcsán az Alkotmánybíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy a Törvény a korábban létrejött jogviszonyokra milyen hatással van. Az alkotmányossági megítélés szempontjából annak van jelentősége, hogy a Törvény érdemben más, hátrányosabb jogi környezetet hozott-e létre. [34/2014. (XI. 14.) AB határozat]

A Törvény teljesen új jogszabályi környezetet teremtett visszaható hatállyal, új anyagi jogszabályt alkotott, új kötelezettséget hozott létre visszamenőleg.

Kiss László alkotmánybíró 34/2014. (XI. 14.) AB határozathoz fűzött különvéleményében foglaltakkal teljesen egyetértve Indítványozók utalnak arra, hogy bármely alkotmányos cél elérése csak alkotmányos, az Alaptörvénnyel konform eszközök és megoldások révén valósítható meg.

Amennyiben el is fogadjuk a jogalkotó azon álláspontját, hogy alkotmányos célként szükséges a közbizalom elérése és a jogügyletek feltárása, ennek anyagi és eljárásjogi kereteit csakis alkotmányos megoldásokkal lehet megteremteni. Jelen ügyben ez ellen hat a III. rész 1./ pontjában már kifejtett alapjogi korlátozás, továbbá az, hogy a jogalkotó visszaható hatállyal rendelte alkalmazni a Törvényt.

A Törvényhez fűzött indokolás a visszaható hatály alkalmazásának jogszerű volta körében próbál magyarázatot adni, alábbiak szerint:

„A törvény hatálya a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló semmis szerződésekre, illetve szerződési kikötésekre, az azokhoz kapcsolódó más jogügyletekre és az ezekkel kapcsolatos eljárásokra terjed ki. A semmisséget és annak primer jogkövetkezményeit a Tft. 9. §-a már kimondja, annak megisméltése felesleges, ebben a törvényben csak a semmisség, illetve érvényesítésének speciális vonásai szorulnak részletezésre. Mindez abból a szempontból is jelentős körülmény, mert az érintett jogügyletek nem most, jelen törvény rendelkezései alapján visszamenőleges jelleggel válnak semmissé, hanem a Tft. 1994. július 27-i hatályba lépése óta élő rendelkezés az adott jogügyletek keletkezésekor már a semmisség jogkövetkezményét állította fel. A jogalkalmazás egyértelművé tétele érdekében a (2) bekezdés rögzíti, hogy a törvényt a hatályba lépését megelőzően létrejött jogügyletekre is alkalmazni kell.

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) bekezdése szerint a jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terhebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé. Erre tekintettel - valamint az Alkotmánybíróságnak a visszaható hatályú jogalkotással összefüggő állandó gyakorlatát is figyelembe véve - a színtelt szerződések semmisségének jogkövetkezményei közé nem vehető fel olyan büntető jellegű szankció, amelyet korábban a jog nem fűzött jogkövetkezményként a szerződések semmisségéhez. Ezért a módosítás a törvény hatályba lépése előtt keletkezett semmis szerződések esetében lehetőséget ad arra, hogy a felek a törvény hatályba lépését követően 30 napon belül helyreállítsák a jogszerű állapotot, és csak ennek elmaradása esetén rendeli alkalmazni a törvényi szabályokat.”

Az indokolás több ponton is figyelemreméltó.

A Törvény hatályba léptető rendelkezése szerint a kihirdetését követő 30. napon lép hatályba. Kihirdetve: 2014. február 11.

A Tft. hivatkozott 9. §-ának (1) és (2) bekezdése 2014. január 01-től, (3) bekezdése 2014. március 01-től hatálytalan.

A Tft. 9. § (2) bekezdése egyébként is csupán lehetőséget biztosított arra, hogy az ügyész keresetet indítson: „Termőföld tulajdonjogára vonatkozó szerződés vagy szerződési kikötés semmisségének megállapítása iránt az ügyész pert indíthat.”

Egyértelműen megállapítható a visszaható hatály tilalmába ütközés.

- A Törvény új jogszabályi környezetet teremt azáltal, hogy visszamenőleges hatállyal kizárja a bírósághoz fordulás jogát, ezen alapjogfosztás nem indokolható semmilyen alkotmányos érvel, a korlátozás nem szükséges, nem arányos. Új a Törvény ezen rendelkezése, hiszen a korábbi vonatkozó jogi szabályozás ilyen jellegű kizárólagos ügyészi perindítást nem tartalmaz, a törvényindokolás által hivatkozott Tft. rendelkezés is csupán lehetőséget ad arra, hogy az ügyész pert indítson, a bírósághoz fordulás joga pedig kizárva egyáltalán nem volt. Azt is hozzá kell tenni ezen a ponton, hogy a Törvény hatálybalépésekor a hivatkozott jogszabályi hely már hatályban sem volt. A régi Ptk. (1959. évi IV. törvény) bár ismerte azt a megoldást, hogy az eljáró bíróság értesíthette az ügyészt, ha az előtte folyó eljárásban földügylet semmisségét észlelte, azonban itt is érdemes felhívni arra a figyelmet, hogy ez a jogszabályi környezet a Törvény hatályba lépését követő 4 napig állt fenn, 2014. március 15-től ugyanis hatályba lépett az új Ptk. (2013. évi V. törvény).

- Szintén új a jogszabályi környezet a jogkövetkezmények tekintetében, a Törvény ugyanis már kifejezetten akként rendelkezik az 5. §-ban, hogy (1) Az ügyész az 1. § szerinti jogügylet semmisségének megállapítása iránt indított perben **indítványozza**, hogy a bíróság a jogügylettel érintett termőföld tulajdonját az állam javára ítélje meg, ha megállapítható, hogy a jogügylet a termőföld tulajdonjogának megszerzését korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányult, a termőföldet annak tulajdonosa a rendelkezési jogának fenntartása nélkül a tulajdonjogot szerezni kívánó fél birtokába bocsátotta, és az ezért kapott ellenszolgáltatás fejében tulajdonosi jogainak gyakorlásáról a tulajdonjogot szerezni kívánó fél javára véglegesen lemondott. (2) Az 1. § szerinti jogügylet semmisségének jogkövetkezményeként az ügyész **indítványozhatja** a jogügylet alapján történt ingatlan-nyilvántartási, illetve földhasználati nyilvántartási - erdő esetében az erdőgazdálkodói nyilvántartási - bejegyzés vagy feljegyzés törlését vagy megváltoztatását, illetve a jogellenes jogügyletet megelőző ingatlan-nyilvántartási és földhasználati nyilvántartási - erdő esetében az erdőgazdálkodói nyilvántartási - állapot helyreállítását.

Főszabállyá teszi tehát az állam javára való marasztalást, amely már önmagában kifogásolható jogi megoldás. Itt érdemes ismét az indokolást idéznünk: „A semmisség kimondásával összefüggésben figyelmet érdemel, hogy az érvénytelenséghez fűződő alapvető joghatás az eredeti állapot helyreállítása, amely a szerződéskötést megelőző helyzet visszaállítását jelenti, főszabályként az érvénytelen szerződés alapján két vagy több irányból nyújtott valamennyi szolgáltatásra kiterjed. Ezt a főszabályt töri át a törvény.” Nem vitatható, hogy ezáltal új jogszabályi környezetet hoz létre a jogalkotó, még akkor is így van ez, ha figyelembe vesszük, hogy a régi Ptk. még valóban tartalmazta egyes kivételes esetekben az állam javára történő marasztalást, amely jogintézményről a II.2.2. pontban fejtjük ki részletesen álláspontunkat.

2.2. Az állam javára való marasztalás büntetőjogi jellege, a jogintézmény alkalmazásának jögalap nélkülsége

A jogirodalomban és joggyakorlatban is élénk vita tárgyát képezte már a századelőn is az állam javára marasztalás jogintézménye, amely a polgári jogban egy sajátos szankció, a polgári jog rendszerétől teljességgel idegen.

A magánjognak ugyanis nem funkciója a megelőzés, visszatartás, büntetés, megtorlás. Mindezek a büntetőjogra jellemző jogpolitikai célok. Az állam javára való marasztalás nem tekinthető másnak, mint büntetésnek, amelynek a polgári jogban nincsen helye. A polgári jog mellérendelt felek magánjogi viszonyait hivatott rendezni, abba az állam büntetőhatalmával be nem avatkozhat. Barna Ignác 1914-es gondolata a polgári törvénykönyv tervezete kapcsán: „nem lehet kétes, hogy minő jellege van annak a szolgáltatásnak, amit az egyik (hibás) fél teljesített és a mi a másiknál marad. Akár ide, vagy oda forgatjuk, ez semmi más, mint poena. Ez poenalis természetű dolog, mert az állam küzd az erkölcstelenségek ellen (...)”. Hosszas vita tárgyát képezte a jogintézmény bevezetése a II. világháború előtti magánjogban is, a bírói gyakorlat azonban ekkor ebbe az irányba nem mozdult el. Végül az 1959-es Ptk. bevezette az állam javára való marasztalás jogintézményét. Bevezetésének indoka az volt, hogy a szerződéskötő feleket elrettentse és visszatartsa attól, hogy jóerkölcsbe ütköző szerződéseket kössenek, továbbá azért tartották bevezetését indokoltnak, mert a következetes in integrum restitutio a szolgáltatások visszaadásával nem járna polgári jogi represszióval.

Amíg a jogszabályi lehetősége fennállt alkalmazásának, akkor is csak kivételes esetekben, ritkán került arra sor, statisztikai adatok alapján például 1995. szeptember - 1997. december között mindössze 5 olyan esetet tartanak nyilván, amikor ezt egyáltalán indítványozta az ügyész, az összesen 24 millió forint összegű marasztalási indítványból azonban 19 millió forintot a bíróságok elutasítottak.²

Ennek indoka kettős: egyrészt, a piaccgazdaságon alapuló jogrendszerek nem ismerik ezt a jogkövetkezményt, éppen ezért került sor a Legfelsőbb Bíróság 1966-ban megalkotott 7. számú irányelvének rendszerváltozást követő hatályon kívül helyezésére, azzal az indokkal, hogy a piaccgazdasággal összeegyeztethetetlen; a megítélés szempontrendszerét tartalmazó 7. számú irányelv hatályon kívül helyezésével pedig a bíróságoknak nem állt rendelkezésére megfelelő iránymutatás, így a jogintézmény alkalmazását a gyakorlat mellőzte, amely desuetudot eredményezett, azaz a jogforrás tekintélye gyengült, majd érvényét veszítette, az új Ptk. pedig már át sem vette ezt a jogi megoldást. Ezzel álláspontunk szerint a jogvita lezártnak tekinthető, a sérelmezett Törvényben sincs helye a jogintézménynek, az minden jogi alapot nélkülöz, a magyar jogrendszerből kikopott ez a polgári jogtól egyébként is idegen, büntetőjogi szankció jelleget öltő jogintézmény.

Egy ilyen, büntetésnek, magánjogi elkobzásnak tekinthető jogintézménynek nincsen helye a magánjogban, az a piaccgazdasággal összeegyeztethetetlen.

A jogintézmény büntetőjogi jellege nem vitatható. A visszaható hatály tilalmát sérti azért is tehát ennek a jogintézménynek a főszabállyá tétele, mert a visszaható hatály tilalmát különösen szigorúan kell értelmezni a büntetőjog területén. E körben a nullum crimen sine lege és nulla poena sine lege legrégebbi büntetőjogi elvek azok, amelyeket feltétlenül alkalmazni kell.

Figyelemre méltó a jogalkotó törvényindokolása:

Erre tekintettel - valamint az Alkotmánybíróságnak a visszaható hatályú jogalkotással összefüggő állandó gyakorlatát is figyelembe véve - a színelte szerződések semmisségének jogkövetkezményei közé nem vehető fel olyan büntető jellegű szankció, amelyet korábban a jog nem fűzött jogkövetkezményként a szerződések semmisségéhez.

A jogalkotó is érzékelté azt, hogy olyan jellegű szankciót kíván visszamenőleges hatállyal bevezetni, amelynek büntetőjogi jellege vitathatatlan. Azt, hogy ennek jogszerűségét milyen eljárási megoldással kívánta alátámasztani (30 napos szabály), a 2.3. pontban részletezzük. Ami a visszaható hatály tilalma szempontjából e helyen lényeges: **a jogalkotó a nulla poena sine lege elvének súlyos megsértésével visszamenőleges hatállyal vezet be egy lényegében büntetőjogi szankciót magánjogi köntösbe bújtatva**, hiszen két magánfél közötti magánjogi vitában szankcióként vezet be a tulajdonjog elvonását az állam javára, ennek alkalmazását főszabállyá téve, amely nyilvánvalóan súlyos alaptörvény-ellenességet eredményez.

A hatályos szabályozás azért is jogsértő, mert az állam javára marasztalásnak, mint kvázi büntetésnek, magánjogi vagyoneklobzásnak nem munkálta ki a részletes szabályait, annak

² Menyhárd Attila: Az állam javára való marasztalásról (PJK, 2003/4. 29-37. oldal)

megítélhetőségének feltételrendszerét, a figyelembe veendő körülményeket, szempontrendszert, ezáltal a kiszámíthatóság követelménye is sérül.

2.3. A felkészülési idő hiánya

A jogalkotó, hogy a visszamenőleges hatály tilalmát „kijátssza”, a Törvény hatálybalépésétől számított 30 napos határidőt biztosít a feleknek, hogy a jogügylet jogellenességét – jogviszonyuk jogszerű rendezése útján – szüntessék meg. Ezen 30 napos szabály biztosításával jogszerűnek tekinti a visszaható hatály alkalmazását.

Álláspontunk szerint súlyosan alaptörvény-ellenes a Törvény fenti szabályozása, ugyanis a 30 napos határidő rendkívül rövid, amely teljesíthetlenséget eredményez. A 34/2014. (I. 30.) AB határozat szerint a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idő megállapítása a jogalkotó felelőssége. Az alkotmányellenesség csak a jogszabály alkalmazására való felkészülést szolgáló időtartam kirívó, a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztető vagy sértő elmaradása, illetőleg hiánya esetén állapítható meg. Fontos mérlegelni, hogy a rendelkezések milyen felkészülést igénylő új, vagy többletkötelezettségeket írnak elő a címzettek számára. A jogszabály hatályba lépésére is 30 napot rendelt a jogalkotó, amely szintén indokolatlanul rövid.

Hivatkozunk arra, hogy ilyen jellegű jogszabály alkotására, ilyen jellegű jogintézmény bevezetésére alapos okkal nem kellett számítani. Nem várható el az állampolgároktól (akik tárgybéli esetet illetően általában mezőgazdasági szakemberek), hogy egy ilyen, teljességgel újszerű törvényt 30 napon belül megismerjenek, értelmezzenek, jogi képviselőhöz forduljanak, majd 30 napon belül gondoskodjanak is a jogviszony rendezéséről.

A 30 nap rendkívül rövid határidő, hiszen a jogviszonyokat ilyen rövid határidőn belül lehetetlen is lenne rendezni: a felek vagy közös megegyezésükkel, peren kívül rendezik jogviszonyaikat, amely szintén több időt igényel, már csak a szerződéses kapcsolatok rendezése, ingatlan-nyilvántartási eljárás határideje, stb. miatt, ha pedig nem sikerül a peren kívüli rendezés, akkor nyilvánvalóan a bírósághoz fordulás lesz az egyetlen jogi megoldás, amely pedig kizárt, hogy 30 napon belül befejeződjön. A 30 nap még arra sem lenne feltétlenül elegendő, hogy a peres eljárásra a fél felkészüljön, ügyvédet keressen, bizonyítékokat gyűjtsön össze, stb.

Mindebből az következik, hogy teljesíthetetlen a Törvény adta határidőben való rendezés, amely a tisztességes eljáráshoz való jogot is sérti ezáltal.

2.4. A normavilágosság és kiszámíthatóság követelménye

A Törvény sérti a normavilágosság és kiszámíthatóság követelményét is, hiszen egyáltalán nem rendelkezik arról, hogy mi a jogi sorsa az ellenszolgáltatásnak, azaz a vételárként teljesített pénzüsszegnek. Az ugyan a Törvényből kiderül, hogy a perben az ügyész indítványozza, hogy a bíróság a termőföld tulajdonjogát az állam javára ítélje meg, arról azonban nem rendelkezik, hogy mi a sorsa a vételárnak. Ha az eredeti eladónál marad, akkor mondhatjuk, hogy őt nagyobb sérelem nem éri, hiszen bár a föld az államé lesz, ő megtarthatja a vételárat, a vevő azonban föld és pénz nélkül marad. Ha a vételárat az eladó visszafizetni köteles a vevőnek, akkor a vevőt nem

éri lényeges jogsérelem, ugyanis, bár a föld nem lesz az övé, a pénzéhez hozzájut, az eladó azonban föld és pénz nélkül marad.

A Törvény erre vonatkozó jogi rendezést nem tartalmaz, és tekintve, hogy a hatálybalépésétől számítottan csupán 4 napig volt hatályban a régi Ptk., amely egyáltalán ezt a jogintézményt ismerte, 2014. március 15-től azonban már az új Ptk. lépett hatályba, amelyből teljesen kimaradt az állam javára való marasztalás jogintézménye, így megfelelő eligazítást a semmisség jogkövetkezményeinek levonása körében ez a háttér-jogszabály sem adhat.

A jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – és elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Ezért alapvetőek a jogbiztonság szempontjából az eljárási garanciák. Csak formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály, csak az eljárási normák betartásával működnek alkotmányosan a jogintézmények. [9/1992. (I. 30.) AB határozat]

Minderre tekintettel a Törvény sérti a normavilágosság, kiszámíthatóság elvét, és ezáltal a jogbiztonságot.

2.5. Az ügyész diszkrecionális jogköre

Szintén a jogbiztonságot, jogállamiságot sértő szabályozása a Törvénynek az, hogy az ügyész bejelentés alapján indít vizsgálatot, majd esetlegesen peres eljárást. Nem szabályozza azonban a Törvény azt, hogy milyen indokokra hivatkozással utasíthatja el a bejelentést az ügyész, kell-e erről írásbeli, indokolással ellátott döntést hoznia, ezen döntéssel szemben van-e helye jogorvoslatnak, stb. Mindez lényegében az ügyész diszkrecionális jogkörét eredményezi a körben, hogy indít-e eljárást. Ha úgy dönt, hogy nem indít, a fél végleg elesik a jogérvényesítési lehetőségétől.

3./ A tulajdonhoz való jog sérelme (Alaptörvény XIII. cikk)

XIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.

Tárgybeli esetben nyilvánvalóan a kisajátítás jogintézménye nem is jöhet szóba.

Sokkal inkább van szó egy, a fentiekben részletesen elemzett büntetésről, magánjogi elkobzásról, amelynek álláspontunk szerint alaptörvényi megalapozottsága hiányzik.

Bár azt Indítványozók sem vitatják, hogy a tulajdont védő alapvető normák nem korlátozzák az államok jogát olyan törvények alkalmazásában, melyeket szükségesnek ítélnék ahhoz, hogy a

javaknak a köz érdekében történő használatát szabályozhassák, illetőleg az adók, más közterhek vagy bírságok megfizetését biztosítsák, azonban tárgybeli esetben ilyen körülmények nem állnak fenn. Az Alkotmánybíróság döntésében már rámutatott, hogy a tulajdonjog valamely tartalmi elemének a korlátozása csak akkor jár magának a tulajdonjognak, mint alkotmányos jognak a korlátozásával, és ezáltal **csak akkor alkotmányellenes, ha az nem elkerülhetetlen, vagyis, ha kényszerítő ok nélkül történik, továbbá ha a korlátozás súlya a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan.** Ebből következik, hogy az alkotmányos szabályok eleve teret engednek az alapjogok törvényi korlátozásának, ha a korlátozás az alapjog lényeges tartalmát nem érinti. Márpedig nem érinti az alapjog korlátozhatatlan lényegét az olyan törvényi szabályozás, amely a korlátozást **valamely más alkotmányos jog teljesítése és garantálása érdekében** alkalmazza, tehát ha a korlátozást valamilyen más alkotmányos jog biztosítása elkerülhetetlenül szükségessé teszi, feltéve, ha a korlátozás e jog biztosításával - mint alkotmányos céllal - arányban áll és azt nem lépi túl. (2299/B/1991. AB határozat)

Álláspontunk szerint a fentiek figyelembevételével is szükséges megvizsgálni az állam javára való marasztalás jogintézményének bevezetését, alkalmazását tárgybeli jogügyletek vonatkozásában. Nincsen olyan kényszerítő ok, amely a tulajdon korlátozását elkerülhetetlenné teszi, nem áll szemben más alkotmányos jog, amely az alapjog korlátozását szükségessé tenné.

Álláspontunk szerint, ha az állam büntetőhatalmával kíván fellépni és ennek alapján elvonni a tulajdont, azt a büntetőjog keretein belül teheti meg jogszerűen, azaz például a Btk.-ban kellene büntetési nemként nevesíteni, mint az új Btk.-val a jogrendszerbe bevezetett Btk. 349. § szerinti bűncselekmény elkövetéséért járó büntetés. **A magánjogban azonban álláspontunk szerint nincsen helye egy ilyen, büntetőjogi jellegű jogintézménynek, a jogi megoldás ebben a formában alaptörvény-ellenes.**

4./ A jogorvoslathoz való jog sérelme Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés

XXVIII. cikk (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.

A Törvény 6. § (6) bekezdése akként rendelkezik, hogy az ítélet ellen perújításnak nincs helye. Ezen jogorvoslati lehetőség kizárásának indokát a jogalkotó nem adja. Álláspontunk szerint nem igazolható más alapjoggal, alkotmányos érdekekkel ezen jogorvoslati lehetőség kizárása.

Emellett e helyen is hivatkozom a már kifejtettek szerint a jogorvoslathoz való jog sérelmére az ügyész bejelentés-elutasító döntése körében.

5./ A Törvény nemzetközi szerződésbe, uniós jogba ütköző volta (Alaptörvény Q) és E) cikkek)

Az Alaptörvényhez fűzött indoklást idézve: Az alapvető jogok egészét érinti az a jogalkotói szándék, amely **az alapjogi katalógust a nemzetközi normákból, illetve az Európai Unió Alapjogi Chartája** - kihirdette a 2007. évi CLXVIII. törvény - (a továbbiakban: Alapjogi Charta)

alapján építi fel, amely utóbbi alapját elsősorban az 1950. november 4-én Rómában kelt, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény - kihirdette az 1993. évi XXXI. törvény - (a továbbiakban: **Emberi Jogok Európai Egyezménye**) képezte. E szerkezeti megoldás tehát részben szakított a hazai emberi jogi fejlődéssel, azonban attól teljesen nem rugaszkodott el, hiszen az előző hazai Alkotmányban szereplő jogok igen jelentős része a nemzetközi egyezményeknek megfelelően került korábban is szövegezésre. Az Alkotmánybíróság döntései az emberi jogokat illetően szintén sok esetben tükrözték a nemzetközi gyakorlatot akár hivatkozási alapként az adott indítvány érdemi elbírálása tekintetében, akár csak egyfajta indokolást erősítő érvrendszerként, ha az adott egyezmény például hazánkban a magyar fenntartás nyomán nem érvényesülhetett.

Indítványozók fontosnak tartják idézni az Alapjogi Charta és az Emberi Jogok Európai Egyezményének vonatkozó részeit, annak megerősítésére, hogy az általuk hivatkozott alapjogok markánsan megjelennek ezen alapjogi katalógusokban, néhány esetben részletesebben és egyértelműbben, mint az Alaptörvényben.

Alapjogi Charta

VI. CÍM

IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

47. cikk

A hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog

Mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz.

Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja. Mindenkinek biztosítani kell a lehetőséget tanácsadás, védelem és képviselő igénybevételéhez.

17. cikk

A tulajdonhoz való jog

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogszerűen szerzett tulajdonát birtokolja, használja, azzal rendelkezzen, és azt örökül hagyja. Tulajdonától senkit sem lehet megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből, a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel, valamint az ezáltal elszenvedett veszteségekért kellő időben fizetett méltányos összegű kártalanítás mellett történik. A tulajdon használatát, az általános érdek által szükségessé tett mértékben, törvénnyel lehet szabályozni.

Emberi Jogok Európai Egyezménye

I. FEJEZET 6. CIKK

Tisztességes tárgyaláshoz való jog

1. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően. (...)

Első kiegészítő jegyzőkönyv 1. CIKK

Tulajdon védelme

Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik. (...)

6./ A Törvényben foglalt jogi megoldás alkotmányosságát megalapozó körülmények hiánya

6.1. Kényszerítő állami érdek hiánya

Álláspontunk szerint nem áll fenn semmilyen olyan kényszerítő állami érdek, amely a Törvény által bevezetett sajátos jogi megoldás alkotmányosságát megalapozná.

Az Alkotmánybíróság 34/2014. (I. 30.) AB határozatát alapul véve, amelyben szintén egy „általános” eljárási szabályoktól részben eltérő, „különös” eljárási szabályrendszer alkotmányosságát vizsgálta a testület, a határozatban foglalt szempontrendszert alkalmazva arra kívánunk rámutatni, hogy

- tárgybeli esetben nincs szó egyedi perek rendkívül nagy számáról, amely esetleg igényelné azt, hogy az ilyen típusú ügyekben különös eljárási rend érvényesüljön, egységesen egy kijelölt szerv járjon el, kizárják a közvetlen jogérvényesítési lehetőséget, vagy az egyéb, különös szabályokat indokolná (pl. 30 napos rendezési határidő, perújítási lehetőség kizárása, stb.);
- össztársadalmi és nemzetgazdasági jelentősége sincsen a tárgybeli jogügyleteknek, amely speciális eljárási szabályok bevezetését indokolná;
- fogyasztóvédelmi szempontok sem indokolják, hogy az állam érintett legyen két magánfél közötti jogvitában.

6.2. Semmilyen jogpolitikai célt nem szolgál az állam javára való marasztalás jogintézményének bevezetése. Amint kifejtettük, a magánjognak nem funkciója, nem célja a visszatartás, megelőzés, büntetés, megtorlás. Ezek a büntetőjog jellemző jogpolitikai céljai.

6.3. Indítványozzuk, hogy az Alkotmánybíróság végezzen szükségességi-arányossági tesztet annak vonatkozásában, hogy alkotmányos-e ennek mentén a bírósághoz fordulás jogának, önrendelkezési jognak, jogbiztonságnak, tulajdonhoz való jognak a korlátozása.

A hivatkozott AB határozat is kimondja: ha össztársadalmi, gazdasági, pénzügypolitikai, szociális vagy más társadalmi szempontok indokoltá tesznek a polgári eljárások szokott rendjéhez képest korlátozó jellegű, speciális rendelkezéseket tartalmazó rendkívüli megoldásokat, **a jogalkotó ilyen eszközökkel csak kivételes esetben, a lehető legszűkebb terjedelemben élhet.**

Álláspontunk szerint tárgybeli jogügyleteket érintően nem áll fenn ilyen kivételes eset.

Mindezekre tekintettel, az indítványban foglalt érvek alapján ismételten kérjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló jogügyletek feltárásáról és megakadályozásáról szóló 2014. évi VII. törvény alaptörvény-ellenességét megállapítani és a jogszabályt megsemmisíteni szíveskedjen, mivel sérti az Alaptörvény II. cikkét,

XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését, B) cikk (1) bekezdését, XIII. cikkét, E) cikk (2)-(3) bekezdését, és Q) cikk (2)-(3) bekezdését.

Tisztelettel előadjuk, hogy az ügyben felülvizsgálati eljárás és perújítás nincsen folyamatban.

Jogi képviselőnk igazolására 5. szám alatt csatoljuk az ügyvédi meghatalmazást.

A jelen indítvány nyilvánosságra hozatalához hozzájárulunk, személyes adataink kivételével, és 6. szám alatt csatoljuk az erre vonatkozó nyilatkozatot.

Csatolt dokumentumok listája:

1. szám alatt: Keresetlevél
2. szám alatt: Felperesek 2015. október 30-i beadványa
3. szám alatt: Zalaegerszegi Törvényszék 4.P.20.999/2015/25. sz. végzése
4. szám alatt: Pécsi Ítéltábla Pkf.IV.25.266/2016/3. sz. végzése
5. szám alatt: Ügyvédi meghatalmazás
6. szám alatt: Indítványozó adatkezeléssel kapcsolatos jognyilatkozata

Kelt Szombathelyen, 2016. szeptember 22. napján

Tisztelettel:

[Redacted signature]

H

[Redacted name] indítványozók képviselőjében

[Redacted name] ügyvéd

ZALAEGERSZEGI TÖRVÉNYSZÉK	
9.	
2016. SZEPT 26.	
Példány: 1-1	Mell: - db
Az ügyirat száma:	h. P.20.999/2015/17